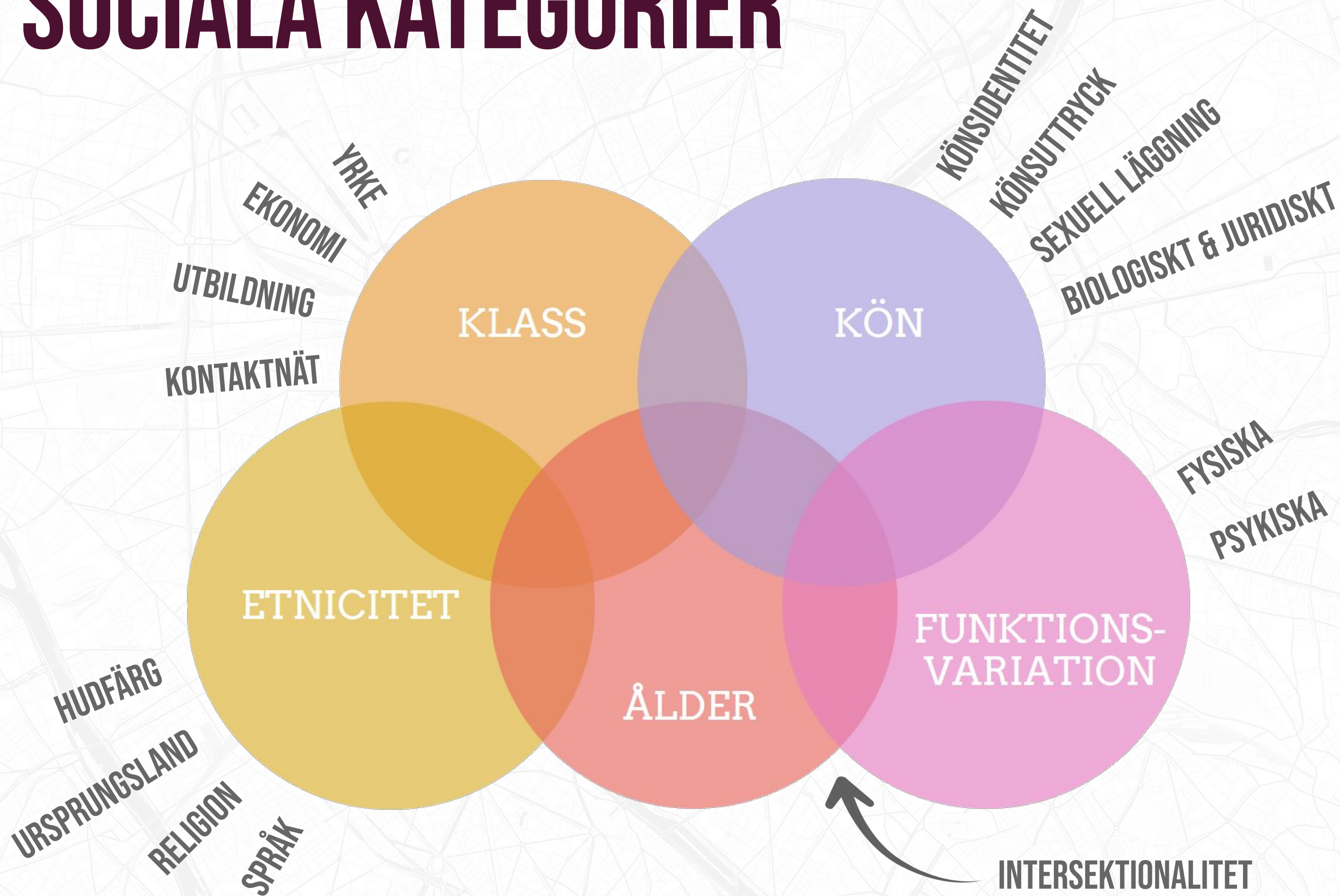

SOCIALA KATEGORIER

Vi människor tenderar att gruppera varandra i sociala kategorier såsom klass, kön, etnicitet, funktionsvariationer och ålder.

SOCIALA KATEGORIER

SOCIALA KATEGORIER

Sociala kategorier

Människor grupperar varandra baserat på egenskaper som kön, etnicitet, klass och mycket annat. Dessa kategorier är något vi tvingas in i men också något vi både upprätthåller och förändrar med våra handlingar. Kategorierna påverkar hur vi ser på oss själva och andra, vilka fördomar vi möter och vilka möjligheter vi har..

Klass

Klass som social kategori hänvisar till människors positioner i ett samhälle baserat på deras ekonomiska, kulturella och sociala kapital. Ekonomiskt kapital innefattar materiella resurser och inkomst; kulturellt kapital består av utbildning, språkkunskaper och kulturella preferenser; och socialt kapital handlar om nätverk och kontakter. Klass påverkar möjligheter i livet, såsom tillgång till utbildning och hälsa, och formar individers perspektiv och sociala identiteter. Genom dessa kapitalformer skapas och reproduceras maktstrukturer som bestämmer vem som har tillgång till samhällets resurser och inflytande.

Kön & genus

Kön som social kategori hänvisar till samhällets förväntningar och normer kopplade till biologiskt kön. Detta "sociala kön" brukar benämnas som genus. Genus beskriver de roller och egenskaper som förväntas för kvinnor och män, men är socialt konstruerat och kan variera mellan kulturer och över tid. Typiskt för genus är att utmåla manligt och kvinnligt som en dikotomi, trots att personliga egenskaper generellt följer en normalfördelningskurva.

Kopplat till kön och genus är även könsidentitet (hur en person själv identifierar sitt kön), könsuttryck (hur någon uttrycker sitt kön genom bland annat kläder och beteende) samt sexuell läggning (vem en person attraheras av).

Genusnormer är starkt kopplat till makt och identitet och påverkar människors möjligheter och upplevelser i samhället.

SOCIALA KATEGORIER

Etnicitet

Etnicitet som social kategori hänvisar till grupperingar av människor baserat på bland annat hudfärg, ursprungsland, religion och språk. Etnicitet är en social konstruktion, vilket innebär att vi sorteras in i en grupp baserat på normer och fördomar som ofta påverkar hur vi bemöts och som styr våra möjligheter.

Etniska kategorier skapar både tillhörighet och exkludering, och de kan påverka tillgången till samhällliga resurser och möjligheter. I samhället kan etniska kategorier leda till stereotypisering och diskriminering eller till konflikter mellan grupper, men också till kulturella utbyten och mångfald.

Funktionsvariationer

Funktionsvariationer som social kategori omfattar människor med fysiska och psykiska variationer som påverkar hur de rör sig, kommunicerar, uppfattar omvärlden eller interagerar med andra. Fysiska funktionsvariationer kan inkludera nedsatt syn, hörsel eller rörelseförmåga, medan psykiska

funktionsvariationer kan innefatta neuropsykiatriska tillstånd som ADHD, autism eller psykiska hälsotillstånd som depression och ångest. Dessa variationer påverkar ofta en persons vardag, från utbildning och arbete till sociala relationer.

Funktionsvariationer som social kategori handlar om att erkänna att samhället skapar hinder som kan begränsa tillgänglighet och delaktighet, snarare än att se funktionsvariationerna i sig som ett problem. Attityder och strukturer i samhället, såsom brist på tillgängliga miljöer eller stereotypa föreställningar, påverkar hur personer med funktionsvariationer bemöts och vilka möjligheter de har.

Ålder

Ålder som social kategori inkluderar negativ och positiv särbehandling baserat på ålder. Det är vanligt att människor diskrimineras både på grund av låg och hög ålder, trots att åldern i sig säger ganska lite om vår kapacitet eller våra kunskaper.

SOCIALA KATEGORIER

Intersektionalitet

Intersektionalitet är ett analytiskt verktyg som används för att förstå hur olika sociala kategorier och maktstrukturer samverkar. Begreppet, som myntades av forskaren Kimberlé Crenshaw, belyser att dessa kategorier inte verkar isolerat utan ofta skapar unika former av förtryck eller privilegier när de överlappar.

Intersektionalitet hjälper oss att se att en person kan utsättas för flera former av diskriminering samtidigt, exempelvis när en svart kvinna möter både rasism och sexism. Förtryckande strukturer som rasism, sexism, homofobi och ableism interagerar och förstärker varandra, vilket gör att vissa grupper är särskilt utsatta för ojämlikhet och marginalisering.

Genom ett intersektionellt perspektiv kan vi bättre förstå komplexiteten i sociala orättvisor och skapa mer inkluderande lösningar. Det hjälper också samhället att gå bortom enskilda identitetskategorier och erkänna hur individer påverkas av hela sina identiteter i kombination, vilket främjar en mer nyanserad syn på rättvisa och inkludering.

Diskrimineringsgrunderna

Vissa sociala kategorier är skyddade mot diskriminering enligt lag, vilket betyder att det är olagligt för exempelvis arbetsgivare och skolor att särbehandla någon baserat på dessa grupptillhörigheter.

Diskrimineringsgrunderna är:

- Etnisk tillhörighet
- Funktionsnedsättning
- Ålder
- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Religion eller annan trosuppfattning
- Sexuell läggning